

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

W ./ riksåklagaren angående sabotage mot blåljusverksamhet

(Svea hovrätts dom 2020-12-21 i mål B 12604-20)

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd med utgångspunkt från vad hovrätten funnit utrett om de faktiska omständigheterna med avseende på gärningspåståendena mot W om sabotage mot blåljusverksamhet. Därefter har Högsta domstolen förordnat att riksåklagaren ska lämna in svarsskrivelse över Ws överklagande. Jag vill anföra följande.

Justering av åtalet

Åtalet justeras på så sätt att i båda gärningspåståendena mot W om sabotage mot blåljusverksamhet ersätts ”Gärningen var sådan att den kunde förväntas allvarligt försvåra eller hindra brottsbekämpande verksamhet” med ”Gärningen var sådan att den kunde förväntas allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet” (se sista stycket på s. 6 och andra stycket på s. 7 i tingsrättens dom).

Bakgrund

Åtalet

W åtalades för sabotage mot blåljusverksamhet.

Enligt åtalet hade W i samband med polisens efterföljande av en annan person (T) angripit eller på annat sätt stört polisverksamhet genom att han kört ut med en lastbil framför polisbilen i syfte att blockera polisbilens färd. Gärningen angavs vara sådan att den kunde förväntas allvarligt försvåra eller hindra brottsbekämpande verksamhet. W påstods ha begått gärningen med uppsåt.

W åtalades vidare för försök till grov misshandel. I den delen påstods att han senare samma dag försökt att skada tre poliser genom att försöka köra på den polisbil de färdades i (samma polisbil som ovan). I andra hand påstods att W genom att köra mot polisbilen och försöka blockera polisbilens färd angripit

eller på annat sätt stört polisverksamhet. Gärningen angavs vara sådan att den kunde förväntas allvarligt försvåra eller hindra brottsbekämpande verksamhet. W påstods ha begått gärningen med uppsåt.

Samtidigt åtalades T för olovlig körning, grovt brott, och vårdslöshet i trafik. Enligt åtalet hade T under efterföljande av polisbil under stora delar av färd mellan Mora och Älvdalen kört personbil i en hastighet som väsentligt överstigit föreskriven hastighet, kört på fel sida av vägen samt kört över heldragen linje.

Tingsrättens dom

Tingsrätten dömde W för två fall av sabotage mot blåljusverksamhet till fyra månaders fängelse.

W förnekade att det var han som förde den mindre lastbil som är aktuell i åtalet.

Av tingsrättens domskäl framgår att poliserna L, F och N patrullerade nattetid i centrala Mora när de upptäckte en bil som höll hög hastighet. De startade ett efterföljande med blåljusen påslagna. Bilen stannade inte utan fortsatte färden mot Älvdalen (som ligger ca 40 km från Mora). De gärningar som W åtalats för hände i Älvdalen.

Tingsrätten fann utrett att en förare av en mindre lastbil försökt hindra polisen vid ett efterföljande. I denna del uttalades följande.

Poliserna L, F och N har framstått som trovärdiga. De uppgifter de lämnat rörande den nu aktuella händelsen har varit samstämmiga. Genom deras uppgifter är det styrkt att en röd mindre lastbil, s.k. pickup, vid två tillfällen försökte hindra deras framfart när de med polissirener påslagna följde efter den bil T körde i syfte att stoppa denne. Vid det första tillfället kördes pick-upen ut i en korsning och stannade när polisbilen skulle svänga vänster för att följa efter den bil T körde. Det andra tillfället inträffade en kort stund senare, några hundra meter norrut vid en Preem bensinstation, när polisen skulle köra efter T ut på riksväg 70 och pick-upen, strax efter att T svängt ut på riksväg 70, körde in på Preems område rakt mot polisbilen som därmed hindrades. Vid båda tillfällena lyckades L, som körde polisbilen, väja undan för pick-upen och därmed undvika en krock. L kunde därefter fortsätta förföljandet. Genom framförandet av pick-upen har föraren stört polisverksamheten genom att försöka blockera polisbilens färdväg. Gärningen kunde förväntas allvarligt försvåra eller hindra brottsbekämpande verksamhet. Föraren har därmed med uppsåt, vid två tillfällen, gjort sig skyldig till blåljussabotage i enlighet med gärningsbeskrivningen.

Tingsrätten fann sedan styrkt att det var W som kört pick-upen vid de båda tillfällena.

Tingsrätten ansåg det däremot inte styrkt att W försökt att köra på polisbilen vid det senare tillfället (där förstahandsyrkandet avsåg försök till grov miss-handel). Här uttalade tingsrätten följande.

L, F och N har uppgett att de uppfattade situationen som om W försökte köra på polisbilen när de skulle köra ut från Preem. De har uppgett att båda bilarna kan ha kört i ca 40 km/tim och att L svängde undan och därigenom undvek att krocka med pickupen.

Händelsen måste ha haft ett mycket snabbt händelseförlopp och därigenom måste uppgifterna som poliserna lämnat värderas med försiktighet. Det är utrett att bilarna inte krockade. Om Ws syfte vore att krocka med polisbilen så borde detta ha kunnat ske genom att han hade svängt åt samma håll som polisen väjde till. F uppfattade det som att pickupen krängde till, om detta var för att undvika en krock eller tvärtom har inte framgått.

Med hänsyn till att det framstår som osäkert varför bilarna inte krockade, om detta var Ws vilja, är det inte styrkt att W försökte köra på polisbilen. Åtalet i denna del ska därför ogillas.

I påföljdsdelen konstaterade tingsrätten att W vid två tillfällen försökt hindra polisen från att kunna genomföra sina uppgifter. Det gemensamma straffvärdet ansågs uppgå till fyra månaders fängelse. Tingsrätten uttalade vidare att brottet i sig var mycket allvarligt och att någon annan påföljd än fängelse inte kunde väljas. W dömdes därför till fyra månaders fängelse.

Samtidigt dömdes T för grov olovlig körning och grov vårdslöshet i trafik. Under efterföljandet hade han under stora delar av färden kört i en hastighet som väsentligt överstigit föreskriven hastighet, kört på fel sida av vägen och kört över heldragen linje. T överklagade inte tingsrättens dom i denna del.

Hovrättens dom

Efter att W överklagat fastställde hovrätten tingsrättens dom.

Hovrätten uttalade följande beträffande åtalet mot W.

Hovrätten delar fullt ut tingsrättens bedömning av vad som är utrett och ansluter sig till tingsrättens bedömning att det är styrkt att det var W som körde den aktuella bilen, samt att han uppsåtligen försökt blockera polisbilen i dess färd, dels vid korsningen på Dalgatan, dels vid Preem på Dalgatan, på det sätt som åklagaren gjort gällande. W ska alltså dömas för sabotage mot blåljusverksamhet vid två tillfällen i enlighet med vad tingsrätten kommit fram till. Med beaktande av att det rör sig om upprepade försök att hindra polisen i ett pågående efterföljande och de uppenbara riskerna för kollision, delar hovrätten tingsrättens bedömning i fråga om straffmätning. Sabotage mot blåljusverksamhet är brott av sådan art att det finns en presumtion att välja fängelse som påföljd (se prop. 2018/19:155 s. 28). I likhet med tingsrätten anser hovrätten därför att påföljden ska bestämmas till fängelse. Tingsrättens dom ska alltså inte ändras.

Samtidigt dömdes T för grov olovlig körning och grov vårdslöshet i trafik.

Överklagandet

W har överklagat hovrättens dom och yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet. Under alla förhållanden yrkas att påföljden ska lindras.

För det fall Högsta domstolen delar underinstansernas bedömning att det är styrkt att W fört den aktuella pickupen hävdar han att gärningarna inte kan ha varit ägnade att allvarligt försvåra eller hindra den brottsbekämpande verksamheten. Även om gärningen kan anses vara ägnad att försvåra den brottsbekämpande verksamheten så begränsar rekvisitet ”*allvarligt* försvåra eller hindra” tillämpningsområdet till sådana åtgärder som typiskt sett når upp till en viss grad av menlig inverkan på uttryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet.

Enligt W har polisen inte sinkats nämnvärt i sitt efterföljande av den medtilltalade Ts bil genom det sätt på vilket föraren av pickupen agerat. Även om poliserna upplevde att det fanns en risk för kollision har det funnits ett klart utrymme för den efterföljande polisbilen att parera pickupen. W vill också hävda att bilderna från polisens rekonstruktion av händelserna inte ger en rättvisande bild då Ws bil är påtagligt mindre än den bil som användes i rekonstruktionen. Gärningarna kan enligt Ws uppfattning inte anses ha varit ägnade att allvarligt försvåra den brottsbekämpande verksamheten.

För det fall Högsta domstolen gör samma bedömning i skuldfrågan som underinstanserna gör W gällande att straffvärdet respektive straffmättningsvärdet är lägre än fyra månaders fängelse. Gärningarna har inte sinkat polisernas efterföljande mer än nämnvärt. Detta bör beaktas vid bedömningen av gärningarnas samlade straffvärde. Agerandet utgör en s.k. annan otillbörlig åtgärd enligt 13 kap 5 c § första stycket 3 brottsbalken vilket bör bedömas lindrigare än ett sådant handlande som anges i punkterna 1 och 2. Varken person eller egendom har kommit till skada genom förarens agerande och det föreligger inte några försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet. Påföljden bör därför lindras.

Grunder

Sabotage mot blåljusverksamhet

Bestämmelsen

Enligt 13 kap. 5 c § första stycket brottsbalken döms den för sabotage mot blåljusverksamhet som angriper eller på annat sätt stör polisverksamhet, räddningstjänst eller ambulanssjukvård genom att (1) använda våld eller hot om våld mot verksamhetens personal eller mot personer som bistår verksamheten, (2) tillgripa eller skada fordon eller annat hjälpmedel som används eller ska

användas i verksamheten, eller (3) vidta annan otillbörlig åtgärd, om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Straffet anges till fängelse i högst fyra år. I paragrafens andra stycke återfinns den grova varianten av brottet för vilket är stadgat fängelse i lägst två och högst arton år eller på livstid.

Förarbetena

Bestämmelsen om sabotage mot blåljusverksamhet infördes genom lagstiftning som trädde ikraft den 1 januari 2020. Av propositionen till bestämmelsen framgår att anledningen till att det straffrättsliga skyddet för de centrala blåljusverksamheterna behövde stärkas var att det kommit att bli ett allvarligt samhällsproblem att centrala blåljusverksamheter angrips och hindras från att utföra sina uppgifter. Det konstaterades att det på flera orter runt om i Sverige förekommer återkommande angrepp på polis, räddningstjänst och ambulanssjukvård. Dessa angrepp sker främst i de områden som Polismyndigheten definierat som utsatta. Regeringen ansåg det vara av vikt att det finns ett starkt straffrättsligt skydd mot angrepp på central blåljusverksamhet. Utöver att bidra till att blåljusverksamheterna kan fullgöra sina samhällsviktiga uppdrag ansågs ett särskilt straffrättsligt skydd för funktionerna leda till att tryggheten hos och respekten för de personer som arbetar inom verksamheterna ökar. Trygghet hos personalen och respekt för yrkesrollerna ansågs i sig vara väsentligt för att långsiktigt kunna upprätthålla en hög kvalitet hos de olika funktionerna inom blåljusverksamheterna. Paragrafen fick sin utformning efter synpunkter från Lagrådet (se prop. 2018/19:155 s. 1, 10, 15 och 40).

Blåljusutredningen uttalade att de centrala blåljusverksamheterna, dvs. polis, räddningstjänst och ambulanssjukvård, intar en särställning av främst två skäl. För det första är verksamheten minutoperativ; varje fördröjning i genomförandet av ett uppdrag kan få stora och ödesdigra konsekvenser för de intressen som verksamheten ska skydda, ytterst människors liv och hälsa. Detta innebär att det, till skillnad från i många andra verksamheter, inte är möjligt att utan vidare avvakta med eller avbryta ett uppdrag tills hotet avväjts eller ytterligare skyddsåtgärder vidtagits. För det andra utövas blåljusverksamheterna mobilt och med relativt små enheter. Det betyder att det är svårt att minska eller undanröja riskerna för hot eller våld genom förebyggande åtgärder såsom förstärkt skalskydd på byggnader, inpasseringskontroll, inhägnader och ordningsvakter. Till detta angavs komma att olika enheter inom blåljusverksamheten kan behöva tas i anspråk på olika ställen samtidigt, vilket betyder att den samlade kapaciteten kan minska väsentligt om en större styrka av säkerhetsskäl behöver avdelas för ett uppdrag än vad som är nödvändigt för att klara uppdraget som sådant (se utredningens delbetänkande Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner, SOU 2018:2, s. 128).

Straffbestämmelsen omfattar att använda våld eller hot om våld mot blåljuspersonal och skadegörelse på eller tillgrepp av fordon etc. Därutöver straffbeläggs

vissa andra åtgärder som är otillbörliga och därtill ägnade att allvarligt försvåra eller hindra uttryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. I propositionen uttalas att med uttryckningsverksamhet avses polisverksamhet på grund av en händelse eller ett brott som påkallar en omedelbar insats. Med brottsbekämpande verksamhet avses polisverksamhet som syftar till att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller till att utreda eller beivra brott. Utanför begreppet brottsbekämpande verksamhet faller alltså polisens hjälpande verksamhet och allmänna förvaltningsuppgifter. Polisens allmänna övervakningsverksamhet omfattas som regel av bestämmelsen eftersom övervakningen, vid sidan av att motverka störningar av ren ordningskaraktär, även har ett brottsbekämpande syfte. I detta sammanhang ingår således i begreppet brottsbekämpande verksamhet även t.ex. patrullering och övervakning vid stora evenemang eller demonstrationer (se a. prop. s. 20 f. och 41 f.).

För straffansvar förutsätts inte att angreppet eller störningen i det enskilda fallet verkligen lett till att verksamheten allvarligt försvårats eller hindrats. Det är tillräckligt att gärningen som sådan är ägnad att leda till att uttryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet allvarligt försvåras eller hindras. Med detta avses att en sådan följd typiskt sett ska framstå som en sannolik följd av angreppet eller störningen. I propositionen uttalas vidare följande (se a. prop. s. 42).

Varje gärning som kan anses ägnad att försvåra eller hindra uttryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet omfattas emellertid inte. Med det kvalificerande rekvisitet *allvarligt* försvåra eller hindra menas att gärningen måste vara sådan att den typiskt sett innebär en viss grad av menlig inverkan på verksamheten. Hur stor påverkan som kan accepteras ska sättas i relation till dels angreppets karaktär, dels vilken verksamhet - uttryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet - som gärningen är ägnad att påverka. Allvarliga angrepp mot personal eller egendom medför typiskt sett ett allvarligt försvårande eller hinder av såväl uttryckningsverksamhet som brottsbekämpande verksamhet. Att kasta sten på blåljuspersonal eller deras fordon är exempel på angrepp som regelmässigt omfattas av straffbestämmelsen. När det gäller uttryckningsverksamhet är redan en väldigt liten påverkan typiskt sett ägnad att allvarligt försvåra eller hindra verksamheten. Det kan t.ex. handla om att under en uttryckning ställa sig i vägen för eller genom annan störning försvåra framfarten för ett uttryckningsfordon. Att ställa sig i vägen för patrullerande poliser innebär dock som regel inte ett allvarligt försvårande eller hinder av brottsbekämpande verksamhet. Som *Lagrådet* är inne på är det endast i undantagsfall som en ordningsstörning kan anses ägnad att allvarligt försvåra eller hindra brottsbekämpande verksamhet.

I anslutning härtill bör inflikas att Lagrådet konstaterade att det straffrättsliga ansvaret enligt lagrådsremissen skulle gälla angrepp även på polisens brottsbekämpande verksamhet, däribland den vanliga brottsförebyggande verksamheten. Ansvaret kunde därför aktualiseras också vid sådana polisinsatser som allmän patrullering, trafikövervakning och bevakning vid politiska demonstrationer. För att det avsedda resultatet skulle uppnås framstod det enligt Lagrådets

bedömning som nödvändigt att inbegripa den brottsbekämpande verksamheten, även om tillämpningsområdet därmed blev vidsträckt. Lagrådet fortsatte enligt följande (se a. prop. s. 65 f.).

Vidare ska inte endast angrepp på person och egendom omfattas utan också sådant handlande som kan anses som bara otillbörligt. Det rör sig alltså om olika sorters åtgärder som är starkt olämpliga i sammanhanget. I detta avseende kan straffbestämmelsen föranleda en del svårigheter i tillämpningen. I varje enskilt fall måste det bedömas om omständigheterna är sådana att ett handlande, som inte utgör angrepp på person eller egendom, kan anses som otillbörligt och dessutom ägnat att allvarligt försvåra verksamheten.

I linje med vad som anförs i remissen får den bedömningen göras utifrån hur stor störning som i ett visst fall inte bör godtas, vilken karaktär handlandet har och vilken närmare verksamhet som handlandet är ägnat att påverka och riskerna för denna. Det bör samtidigt understrykas att handlandet – såsom framgår av brottsrubriceringen – ska vara att se som en form av sabotage av den ifrågavarande insatsen. Med tanke på den föreslagna straffskalan måste det i princip röra sig om en handling som i den uppkomna situationen är lika samhällsfarlig som de andra sabotagebrotten i kapitlet. Det lär sålunda enbart vara i yttersta undantagsfall som sådant som störande fotografering, högljudda protester och vägran att flytta sig är att bedöma som ägnat att försvåra en brottsbekämpande verksamhet på det allvarliga sätt som krävs för att ansvar ska föreligga, låt vara att sådana handlingar skulle kunna anses som otillbörliga.

När det gäller brottens subjektiva sida krävs uppsåt i förhållande till samtliga objektiva rekvisit. Något särskilt syfte hos gärningsmannen att försvåra eller hindra verksamheten krävs inte (se a. prop. s. 42).

Vad gäller påföljdsbestämningen uttalas i propositionen att sabotage mot blåljusverksamhet bör vara ett brott av sådan art som motiverar att påföljden bestäms till fängelse även om varken straffvärdet i sig eller tidigare brottslighet skulle motivera det. Styrkan av fängelsepresumtionen bör avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet (se a. prop. s. 28 och 43).

Min bedömning

Hovrätten har funnit följande utrett.

W har vid två tillfällen, i Älvdalen, försökt hindra polisbilens framfart när de med polissirener påslagna följde efter den bil T körde i syfte att stoppa denne. Upprinnelsen till polisernas efterföljande av den av T förda bilen var att de patrullerade i centrala Mora när de upptäckte en bil som höll hög hastighet. De körde efter bilen och gav tecken åt den att stanna. T, som saknade gällande körkort, stannade inte utan ökade i stället farten och fortsatte färden efter riksväg 70 mot Älvdalen. Under stora delar av den ca 40 km långa färden mellan Mora och Älvdalen överskred T hastighetsbegränsningarna, körde över spärrlinjer och körde på fel sida av vägen. Under efterföljandet hade polisbilens blåljusen påslagna.

Vid det första av de tillfällen W dömts för gjorde T en vänstersväng från riksväg 70/Dalgatan. W körde då ut i korsningen, från den väg T kört in på, och stannade när polisbilen skulle svänga vänster för att följa efter T. Polisbilens förare lyckades väja undan för Ws pickup och därmed undvika en krock. Efterföljandet kunde sedan fortsätta.

Det andra tillfället inträffade en kort stund senare vid en bensinstation. T hade kört genom bensinstationens område och på nytt tagit sig ut på riksväg 70. Polisbilen skulle köra efter T. W svängde då in på bensinstationens område från riksväg 70 och körde rakt mot polisbilen som därmed hindrades. Även vid detta tillfälle lyckades polisbilens förare väja undan för Ws pickup och därmed undvika en krock. Efterföljandet fortsatte sedan.

Hovrätten har funnit att det rört sig om upprepade försök att hindra polisen i ett pågående efterföljande och att det funnits uppenbara risker för kollision.

Enligt min mening har Ws agerande att försöka blockera polisbilens färdväg i båda fallen utgjort otillbörliga åtgärder genom vilka han stört polisverksamheten. Om detta kan det inte råda något tvivel.

Enligt åtalet har Ws agerande varit sådant att det kunde förväntas allvarligt försvåra eller hindra poliserna brottsbekämpande verksamhet. Som framgått i det föregående uttalas i förarbetena till bestämmelsen om sabotage mot blåljusverksamhet att med uttryckningsverksamhet avses polisverksamhet på grund av en händelse eller ett brott som påkallar en omedelbar insats. Med brottsbekämpande verksamhet avses polisverksamhet som syftar till att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller till att utreda eller beivra brott.

Poliserna patrullerade inne i centrala Mora när de upptäckte den av T förda bilen. T körde fort och poliserna bestämde sig för att kontrollera fordonet och dess förare. De körde efter bilen och signalerade för att få bilen att stanna. Så långt är det enligt min mening fråga om brottsbekämpande verksamhet. T stannar emellertid inte utan ökar i stället farten. Han kör i hög fart mot Älvdalen. Under färden kör T över heldragna linjer och på fel sida av vägen. Polisen har under efterföljandet blåljusen påslagna. Ts agerande i detta skede måste enligt min mening utgöra en sådan händelse och innefatta brott som påkallade en omedelbar insats av poliserna. När W med sin pickup försökte blockera polisernas färd störde han således deras uttryckningsverksamhet. Med anledning av detta justerar jag åtalet på så vis att det påstås att det varit fråga om uttryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet.

Nästa fråga är om Ws agerande varit ägnat att allvarligt försvåra eller hindra polisernas uttryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. I förarbetena uttalas att för straffansvar krävs att gärningen som sådan är ägnad att

leda till att utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet allvarligt försvåras eller hindras. Med detta avses att en sådan följd typiskt sett ska framstå som en sannolik följd av angreppet eller störningen. Med det kvalificerande rekviritet *allvarligt* försvåra eller hindra menas att gärningen måste vara sådan att den typiskt sett innebär en viss grad av menlig inverkan på verksamheten. Hur stor påverkan som kan accepteras ska sättas i relation till dels angreppets karaktär, dels vilken verksamhet - utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet - som gärningen är ägnad att påverka. Allvarliga angrepp mot personal eller egendom medför typiskt sett ett allvarligt försvårande eller hinder av såväl utryckningsverksamhet som brottsbekämpande verksamhet. När det gäller utryckningsverksamhet är redan en väldigt liten påverkan typiskt sett ägnad att allvarligt försvåra eller hindra verksamheten. Det kan t.ex. handla om att under en utryckning ställa sig i vägen för eller genom annan störning försvåra framfarten för ett utryckningsfordon. Att ställa sig i vägen för patrullerande poliser innebär dock som regel inte ett allvarligt försvårande eller hinder av brottsbekämpande verksamhet.

W har vid två tillfällen försvårat, försökt hindra, polisernas utryckningsverksamhet när de följt efter den av T förda bilen i syfte att stoppa den. Vid det första tillfället körde W ut i korsningen och stannade när polisbilen närmade sig. Polisbilens förare tvingades väja undan för att undvika en krock. Vid det andra tillfället körde W rakt mot polisbilen. Även denna gång tvingades polisbilens förare väja undan för att undvika en krock. W har således i båda fallen skapat farliga situationer där föraren av polisbilen tvingats till snabba undanmanövrar för att undvika att fordonen kolliderade. Hovrätten har funnit att det rört sig om upprepade försök att hindra polisen i ett pågående efterföljande och att det funnits uppenbara risker för kollision. Enligt min mening bör Ws handlande anses utgöra sådana allvarliga angrepp mot poliserna som typiskt sett medför ett allvarligt försvårande eller hinder oavsett om det är fråga om utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Om så inte skulle anses vara fallet kan följande sägas.

Som nämnts anser jag W har försvårat eller hindrat polisernas utryckningsverksamhet. När det gäller sådan verksamhet uttalas i förarbetena att redan en väldigt liten påverkan typiskt sett är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra verksamheten. Som exempel nämns att under en utryckning ställa sig i vägen för eller genom annan störning försvåra framfarten för ett utryckningsfordon. Utifrån dessa förarbetsuttalanden kan det inte råda någon tvekan om att Ws agerande i båda fallen får anses ha varit ägnat att allvarligt försvåra eller hindra polisernas utryckningsverksamhet.

För det fall det inte skulle anses vara fråga om utryckningsverksamhet utan brottsbekämpande verksamhet kan följande sägas. Uttalandena i förarbetena om utryckningsverksamhet kontra brottsbekämpande verksamhet har som utgångspunkt att den förstnämnda polisverksamheten är av akut karaktär; en

omedelbar insats krävs på grund av en händelse eller ett brott. Detta är visserligen generellt sett inte fallet vid brottsbekämpande verksamhet. I propositionen görs som nämnts en jämförelse mellan att ställa sig i vägen för utryckningsfordon respektive patrullerande poliser. Vidare hänvisas till att Lagrådet uttalat att en ordningsstörning endast i undantagsfall kan anses ägnad att allvarligt försvåra eller hindra brottsbekämpande verksamhet. I detta sammanhang nämnde Lagrådet åtgärder som störande fotografering, högljudda protester och vägran att flytta på sig.

De nu nämnda förarbetsuttalandena kan enligt min mening inte tas till intäkt för att kategoriseringen av verksamheten ska vara av mer eller mindre avgörande betydelse vid bedömningen av om det är fråga om en åtgärd som är ägnad att allvarligt hindra eller försvåra polisverksamheten. Brottsbekämpande verksamhet kan vara av olika slag och otillbörliga åtgärder som riktas mot poliser som utför brottsbekämpande uppgifter kan försätta dessa i trängda, akuta, situationer där omedelbara och riskfyllda, åtgärder måste vidtas i syfte att undanröja faran eller hotet. För övrigt kan även utryckningsverksamhet vara av varierande slag utifrån vad ett larm gäller, vad det är fråga om för brott och hur akut situationen är.

Till detta kommer att straffbestämmelsen om sabotage mot blåljusverksamhet tillkommit som en reaktion på det allvarliga samhällsproblemet att centrala blåljusverksamheter angrips och hindras från att utföra sina samhällsviktiga uppgifter. De centrala blåljusverksamheterna angavs inte en särställning då verksamheten är minutoperativ och utövas mobilt med relativt små enheter. Ett syfte med kriminaliseringen var att öka tryggheten hos och respekten för de personer som arbetar inom verksamheterna.

Mot bakgrund av det sagda anser jag att det enda rimliga är att bedömningen av vad som typiskt sett ska anses vara ett allvarligt försvårande eller hindrande av polisverksamhet görs med utgångspunkt i hur situationen ter sig i det enskilda fallet oavsett om det handlar om utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet.

Ws agerande har i båda fallen skapat farliga situationer där föraren av polisbilen tvingats till snabba undanmanövrar för att undvika att fordonen kolliderade. Hovrätten har funnit att det rört sig om upprepade försök att hindra polisen i ett pågående efterföljande och att det funnits uppenbara risker för kollision. Poliserna har således plötsligt försatts i akuta och riskfyllda situationer där föraren tvingats att omedelbart väja undan för att inte krocka med Ws pickup. Med hänsyn härtill anser jag att Ws handlande, även om poliserna skulle anses ha utövat brottsbekämpande verksamhet, har varit ägnat att allvarligt försvåra denna verksamhet.

W har handlat i uppenbart syfte att försvåra eller hindra polisernas efterföljande av T. Vidare har han känt till de omständigheter som ligger till grund för bedömningen att hans handlande har varit ägnat att allvarligt försvåra eller hindra polisernas verksamhet. W har därför handlat med erforderligt uppsåt och bör därför dömas för två fall av sabotage mot blåljusverksamhet.

Hovrätten har, med beaktande av att det rör sig om upprepade försök att hindra polisen i ett pågående efterföljande och de uppenbara riskerna för kollision, ansett att brottens gemensamma straffvärde motsvarar fyra månaders fängelse. Enligt min mening är straffvärdet i vart fall inte lägre än så. Sabotage mot blåljusverksamhet är ett brott av sådan art att det finns en presumtion att välja fängelse som påföljd. I ett fall som det förevarande bör presumtionen för fängelse vara stark. Hovrättens dom bör således fastställas.

Processuella frågor

Bevisning

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd med utgångspunkt från vad hovrätten funnit utrett om de faktiska omständigheterna. Någon bevisvärdering är således inte aktuell i Högsta domstolen. Jag åberopar därför ingen bevisning.

Frågan om huvudförhandling

Som nämnts är det, utifrån hur prövningstillståndet utformats, inte aktuellt med någon bevisvärdering i Högsta domstolen.

Den centrala frågan i målet är om Ws agerande varit ägnat att allvarligt försvåra eller hindra polisernas utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Målet aktualiserar således främst rättsliga överväganden. Saken kan enligt min mening utredas tillfredsställande utan huvudförhandling.

I påföljdsdelen yrkar W att han ska dömas till en lindrigare påföljd och hävdar att straffvärdet understiger fyra månaders fängelse. W vill att Högsta domstolen ska uttala sig om vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av straffvärdet särskilt med beaktande av att sabotage mot blåljusverksamhet är ett brott av sådan art att det finns en presumtion för att välja fängelse som påföljd.

Mot bakgrund av det sagda anser jag att målet bör kunna avgöras utan huvudförhandling. I sammanhanget bör noteras att Högsta domstolen meddelat prövningstillstånd i ett annat mål om sabotage mot blåljusverksamhet (mål B 6347-20). Det målet, vars handläggning kan antas komma att samordnas med det nu aktuella målet, kommer att avgöras utan huvudförhandling.

Petra Lundh

Lars Persson

Kopia till:

Utvecklingscentrum
Åklagarkammaren i Falun (AM-8634-20)